

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จพระราชดำเนินทรงร่วมงานเลี้ยงรับรองเพื่อเป็นเกียรติแก่อาจารย์เสรี หวังในธรรม ณ ท้องพระโรง วังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์เสรี หวังในธรรม อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวรรณคดีไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ *

ปี การศึกษา ๒๕๓๒ นี้ สถาบันมหาวิทยาลัยศิลปากรได้มีมติให้อาจารย์เสรี หวังในธรรม ได้รับปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวรรณคดีไทย นับเป็นอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์รายที่ ๑๐ ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

hi'

S.

ard

มา
ถึง
ราว
เก้าที่

อาจารย์เสรี หวังในธรรม เกิดเมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ปัจจุบันอายุ ๕๓ ปี บิดาชื่อ ขุนสาธกธนสาร (เหลือ หวังในธรรม) มารดาชื่อนางสง่า หวังในธรรม ได้ศึกษาในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนปิยะวิทยาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนวัดชินนโรส ต่อจากนั้นได้ศึกษาต่อที่โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร (ปัจจุบันคือวิทยาลัยนาฏศิลป์)

หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับสูงจากโรงเรียนนาฏศิลป์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ แล้ว อาจารย์เสรี ได้เข้ารับราชการในแผนกดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรมศิลปากร ต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนกดุริยางค์ไทย กองการสังคีต และหัวหน้างานวิชาการ กองการสังคีตในเวลาต่อมา ปัจจุบันเป็นผู้เชี่ยวชาญระดับ ๙ กองการสังคีต กรมศิลปากร

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นอกจากอาจารย์เสรี จะได้รับความรู้ด้านศิลปะจากสถาบันในประเทศแล้ว ยังได้มีโอกาสเพิ่มพูนวิชาการด้านศิลปะจากต่างประเทศอีกด้วย โดยได้รับทุนไปศึกษาวิชาการด้านศิลปะที่ East-West Center มหาวิทยาลัย Hawaii ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา ๓ ปี คือตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ ถึงปี ๒๕๐๘

อาจารย์เสรี หวังในธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเผยแพร่วรรณคดีไทยให้แพร่หลายอย่างกว้างขวางในรูปของการแสดงละครไทยทุกประเภท เช่น โขน ละครนอก ละครใน ละครพันทาง ละครเสภา ลิเก ฯลฯ โดยเป็นผู้ประพันธ์วรรณคดีบทละคร ดังกล่าว ซึ่งมีทั้งที่ประพันธ์ขึ้นใหม่และประพันธ์จากต้นฉบับที่เป็นร้อยกรองและร้อยแก้ว เช่น

บทโขน แต่งและปรับปรุงบทโขนเรื่องรามเกียรติ์ บางตอนแต่งไว้ทั้งบทสำหรับแสดงแบบโขนหน้าจอและโขนฉาก บางตอนมีทั้งแบบพิสดารและแบบย่อเพื่อให้พอเหมาะกับเวลาที่กำหนด แต่งบทโขนเรื่องนารายณ์สิบปาง บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ แต่งบทโขนตามตำนานพื้นบ้าน และบทประกอบการแสดงเชิดหนังใหญ่ ประกอบสไลด์และนาฏกรรมโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอนเกสรทมาลาอาสา ฯลฯ

บทละคร แต่งทั้งบทละครใน ละครนอก ละครพันทาง ละครเสภา ละครพูด เช่น บทละครนอกเรื่องสุวรรณหงส์ตอนกุมภกณฑ์ถวายม้า บทละครนอกเรื่องรถเสน ตอนป่าไถล้ออาศรม บทละครนอกเรื่องโกมินทร์ ฯลฯ บทละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตอนสังจะสมิงนครอินทร์ และตอนขอดูตัวสมิงพระราม บทละครพันทาง เรื่องพม่าเสียเมือง บท

ประพันธ์ของพลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และบทละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศ บทประพันธ์ของยาขอบ บทละครพันทางทั้งสามเรื่องนี้ล้วนถอดเป็นกลอนบทละครจากต้นฉบับที่เป็นร้อยแก้วทั้งสิ้น

บทลิเก แต่งไว้หลายเรื่อง เช่น เรื่องพระหันทอากาศ ซึ่งรัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชนิพนธ์เป็นเค้าโครงเรื่องไว้ และเรื่องจันทโครพ เป็นต้น

บทละครต่าง ๆ บางเรื่องแต่งตอนเดียวจบ บางเรื่องมีขนาดยาวหลายตอนจบ บางเรื่องมีขนาดยาวมาก เช่น บทละครพันทางเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ มีความยาว ๖๐ ตอนจบ ประมาณ ๒๔,๐๐๐ คำกลอน ปัจจุบันแสดงถึงตอนที่ ๕๔ (มิถุนายน ๒๕๓๓)

นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการแต่งบทเพลงไทยสากล บทอวยพร และบทเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนี้

เพลงไทยสากล เช่น เพลงรอยเบื้องยุคลบาท เพลงนาถมาตา เพลงสมเด็จพระปิยชาติ เพลงสมเด็จพระมิ่งแม่ เพลงอิฐเก่าก่อนเดียว เพลงลายสือไทย เพลงลายลักษณ์อักษรไทย เพลงมิตรไมตรีเกาหลี-ไทย เพลงเราคือคนไทย เพลงเพื่อผู้มีดนตรีการ และเพลงมหาเวสสันดร เป็นต้น

บทถวายพระพร บทอวยพร เช่น บทถวายพระพรเนื่องในมงคลวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในโอกาสรับรองพระราชอาคันตุกะ และบทอวยพรผู้บริหารประเทศ ตลอดจนผู้มีเกียรติทั่วไป

ผลงานการประพันธ์ทุกประเภททั้งร้อยกรองและร้อยแก้วมีจำนวนรวมทั้งสิ้นกว่า ๑,๒๐๐ บท ผลงานเหล่านี้ล้วนแต่งได้อย่างไพเราะได้เรื่องได้รส จนการแสดงเป็นที่ประทับใจของผู้ชม

มาโดยตลอดจนกระทั่งทุกวันนี้
 อาจารย์เสรี ยังมีความสามารถในการ
 ปรับปรุงและพัฒนาการแสดงโขนและละครไทย
 ด้วย การปรับปรุงบทและการแสดงให้เหมาะแก่
 ยุคสมัยโดยไม่ทำให้เสียเรื่องเสียอรรถรสเดิม
 ของวรรณคดีไทย เช่น มีความคิดริเริ่มนำเอา
 ประวัติและบทบาทสำคัญของตัวละครในเรื่องมา
 จัดทำเป็นบทโขนและบทละครโดยเน้นตัวละคร
 นั้น ๆ แล้วตั้งชื่อตอนให้เหมาะสมกับท้องเรื่องเพื่อ
 เพิ่มความสนใจของผู้ชม เช่น โขนเรื่องรามเกียรติ์
 จัดทำเป็นบทโขน ชุดพาลีสอนน้อง ชุดมารชื้อ
 ชื่อพิเภก ชุดท้าวมหาชมพูผู้ทรงนาง ชุดพระราม
 สุริยวงศ์ ชุดหนุมานชาญสมร และชุดสีดา
 มารศรี เป็นต้น ละคร เช่น จัดทำบทละครนอก
 ชุดกัณท์เรื่องพระสังข์และเรื่องโกมินทร์ ฯลฯ จน
 กระทั่งทำให้วรรณคดีไทยยังคงเป็นที่รู้จักในหมู่
 คนไทยทั่วไป รวมทั้งชาวต่างชาติเป็นอย่างดีสูงใน
 ขณะนี้
 นอกจากจะมีความสามารถความจัดเจน
 ในด้านวรรณคดีบทละคร ต่าง ๆ แล้ว อาจารย์
 เสรียังมีความสามารถในศิลปะสาขาอื่น ๆ รอบ
 ด้านอีก เช่น การแสดงโขน ละครทั้งตัวพระ ตัว
 นาง ตัวยักษ์ ตัวลิง และตัวตลก การขับร้องเพลง
 การพากย์และเจรจาโขน การแสดงดนตรีไทย
 ดนตรีสากล การกำกับการแสดง และการออก
 มบรรยายการแสดง รวมทั้งเป็นนักพูด นักบรรยาย
 และพิธีกรในงานต่าง ๆ ความรู้ความสามารถ
 ดังกล่าวผสมผสานกับความสามารถในเชิงการ
 ประพันธ์ทำให้ผลงานของอาจารย์เสรี ปรากฏ
 ออกมาอย่างงดงามเหมาะสมจนได้รับความ
 ยอมรับอย่างยิ่ง ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้
 วรรณคดีไทย แพร่หลายอีกด้วย ด้วยคุณสมบัติ

และความเชี่ยวชาญดังกล่าว อาจารย์เสรีจึงได้รับ
 การยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ (สาขาศิลปะ
 การแสดง) ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ และได้รับรางวัล
 EWC Distinguished Alumni Award 1989 จาก
 มหาวิทยาลัยฮาวาย

อาจารย์เสรีมีบทบาทสำคัญในการจัดราย
 การต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมวรรณคดีไทย ให้แพร่
 หลายในหมู่เยาวชน เช่น การบรรยายและสาธิต
 ตามสถานศึกษาต่าง ๆ อาทิ รายการวิวัฒนาการ
 เสภา รายการคู่ขวัญวรรณคดี รายการขับขาน
 วรรณคดี รายการสิ่งที่ควรรู้ก่อนดูโขน รายการ
 ดนตรีไทยพรรณนา รายการธรรมบันเทิง
 การบรรยายและสาธิตในโอกาสสำคัญต่าง ๆ
 เช่น วันสุนทรภู่ วันอนุรักษ์มรดกไทย และการ
 บรรยายและสาธิตทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ เช่น
 รายการเราคือคนไทย อาจารย์เสรีมีความ
 สามารถอย่างยอดเยี่ยมในการถ่ายทอดอธิบาย
 ความรู้ที่เข้าใจยากและไม่เป็นที่สนใจมาก่อนให้
 เป็นเรื่องสนุกสนานจนเป็นที่ติดอกติดใจบรรดา
 นักเรียน นักศึกษา และครูบาอาจารย์ นอก
 จากนี้ยังจัดรายการแสดงศรีสุชนาฏกรรม การ
 จัดแสดงละคร ณ สังคีตศาลา และโรงละครแห่ง
 ชาติ ซึ่งรายการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนกระตุ้นและ
 ส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนหันมาสนใจและ
 อนุรักษ์วรรณคดีไทย ซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่าของ
 ชาติให้คงอยู่ต่อไป

อาจารย์เสรียังเป็นผู้เผยแพร่ วรรณคดีไทย
 และศิลปะการละครไปยังต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ
 อีกด้วย นับว่าเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่
 ประเทศชาติในทางศิลปวัฒนธรรมอย่างสูง

นอกจากความรู้ความสามารถในเชิงวิชา
 การและการส่งเสริมศิลปะของชาติแล้ว อาจารย์

เสรียังเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่มหาวิทยาลัย
ในเชิงวิชาการด้านวรรณคดีไทยอีกด้วย เช่น
เคยเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาภาษาไทยให้แก่
นักศึกษาคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากรรุ่นแรก ๆ เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษราย
วิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรของคณะอักษรศาสตร์
เช่น รายวิชาหลักวรรณคดีวิจารณ์ และรายวิชา
คำประพันธ์ร้อยกรอง เป็นต้น เป็นวิทยากรใน
การประชุมทางวิชาการ การบรรยายประกอบการ
การสาธิต และการอบรมต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัย
จัดขึ้น เช่น เป็นวิทยากรบรรยายและสาธิตเรื่อง
นาฏศิลป์ไทยในการอบรมมัคคุเทศก์ของมหาวิท
ยาลัยศิลปากรทุกรุ่นจนถึงปัจจุบัน เป็นวิทยากร
บรรยายเรื่องละครดึกดำบรรพ์ และร่วมจัดแสดง
ละครดึกดำบรรพ์ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม
พระยานริศรานุวัดติวงศ์ ในการประชุมทาง
วิชาการเพื่อเชิดชูพระเกียรติยศของสมเด็จพระเจ้า

ฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นอกจากนี้
ยังร่วมมือกับมหาวิทยาลัยศิลปากรจัดแสดงโขน
การกุศลเรื่องรามเกียรติ์ เพื่อหารายได้สมทบทุน
บูรณะพระราชวังสนามจันทร์ เป็นจำนวน ๓
ครั้ง

คุณสมบัติของอาจารย์เสรี หวังในธรรมที่
ควรยกย่องเชิดชูเกียรติอีกประการหนึ่งคือ ความ
เป็นกวี ซึ่งปัจจุบันจะหาบุคคลที่มีคุณสมบัติ
เช่นนี้ได้ยาก บทประพันธ์ของอาจารย์เสรีมีเนื้อหา
สาระและแนวคิดที่ไพเราะ ใช้ภาษาที่มีน้ำเสียง
ไพเราะ มีสัมผัสคล้องจองตามขนบในการแต่งคำ
ประพันธ์ มีสำนวนโวหารที่กระชับสละสลวยได้
รสรพรรณคดีครบถ้วน สามารถนำมาบรรจุเพลง
ร้องและนำมาตีความเป็นทำร่าได้อย่างเหมาะสม
สวยงามทำให้ผู้ชมการแสดงละครเกิดอารมณ์
และจินตนาการตามเนื้อหาของวรรณคดี ดังตัว
อย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างจากบทโขนเรื่องรามเกียรติ์

๑)

- พระรามตามกวางทอง -

- ร้องเพลงทะเลบัว -

รามศ ตามติด ชิดกระชั้น
ธยัง กวางเยื้อง ชำเลื่องมอง
พระแลเล็ง เฟ่งพินิจ ผิดสังเกต
น้าวเหนียว ด้วยพลัง ทั้งกายินทร์

กวางผัน ล่อเล่น แผ่นผยอง
โลดล่ำพอง เหยาะย่อ ล่อรามินทร์
ทรงเดช จัปศรศาสตร์ พาดคันศรศิลป์
ถูกกวางดิน วางวาย กลายเป็นมาร

๒)

- ร้องเพลงเขมรโพธิสัตว์ -

โอ้ว หนุมาน ชายาแห่ง
สู่อุทสาห์ ชุบเลี้ยง ให้เวียงวัง
ไหนเจ้าว่า หนึ่ร้อน มาพึ่งเย็น
จงยับยั้ง ชั่งจิต คิดให้ดี

เสียแรงพ่อ รักลูก คิดปลุกผึ่ง
เพราะหวัง ว่าจิต คิดไมตรี
มาหลอกล่อ พ่อเล่น ดอกหรือนี่
ขอชีวิต พ่อเกิด หนุมาน

กจากนี้
สตรงไขน
มทพทุ
วณ ๓

ธรรมที่
อ ความ
นสมบัติ
มีเนื้อหา
น้ำเสียง
เรแต่งคำ
สละยได้
รรจุเพลง
งเหมาะ
กอารมณ์
ก็ ดังตัว

ตัวอย่างจากบทละครพื้นทางเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ

๑)

- ร้องเพลงกะเหรี่ยงเหนือ -

มังนงาย -

ข้าพเจ้า กาค่า อันต่ำชาติ
ต้องจำลี หนีร้าง ไปห่างเขย
จะเชิญหงส์ ลงดิน ก็สิ้นศรี
จึงจำลา พาดน ให้พันรัก

มาหลงรัก เหมราช ไม่อาจเอย
แต่เพียงเผย ใจตัว ก็ชั่วนัก
จะชวนซี้ ชมไพร ก็ไกลศักดิ์
โปรดประจักษ์ จำแจ้ง อย่าแคลงใจ

กสุมา -

ฟ้าให้ข้า ก่าเน็ด เกิดสูงศักดิ์
อันความสูง ด้วยศักดิ์ หนักหนาย
ยามหงส์เหิร เวหา ไขว่สูง
หงส์ก็เปื้อ เวหา นายน

แต่จะห้าม ความรัก หาได้ไม่
ไม่อาจรับ รักใคร ด้วยใจตน
จนเกินจุ่ง ลงจาก ฟากเวหน
แต่แอบจน ที่จะเลื่อน ลงเยือนดิน

๒)

- ร้องเพลงมอญขมจันทร์ -

กสุมา -

เดือนดวงนี้ ที่แปร เคยแลเห็น
จรัสแสง แจ้งจ้า นภาพราย
ก็เพียงเดือน ดวงเดียว ที่เที่ยวท่อง
แต่คืนนี้ ดูเดือน เหมือนทุกขร่อน

เป็นเดือนเพ็ญ ลอยเลื่อน คินเดือนหงาย
เมฆขยาย ให้ผ่อง ส่องอัมพร
น่าจะผ่อง แจ่มฉาย ไม่ต่ำถอน
ต้องเร่ร่อน ร้างเร่ร่อน เหมือนนอกเรา

๓)

- ร้องเพลงมะลิซ้อน -

นันทวดี -

ดอกเอ๋ย ดอกไม้
เปรียบเหมือน ขำรอยาย ฝั่ผืนปอง
รักจะเด็ด หมายความว่า จะมาเด็ด
ดอกไม้เอ๋ย คงจะโหย และโรยรา

งามวิไล อยู่กับต้น คงหม่นหมอง
เขาเพียงมอง มุ่งหมาย แต่สลายตา
ก็ไม่เสร็จ สมมาด ปรารถนา
เหมือนดั่งข้า ราโรย หิวโหยรัก

ตัวอย่างบทละครพื้นทางเรื่องพม่าเสียเมือง

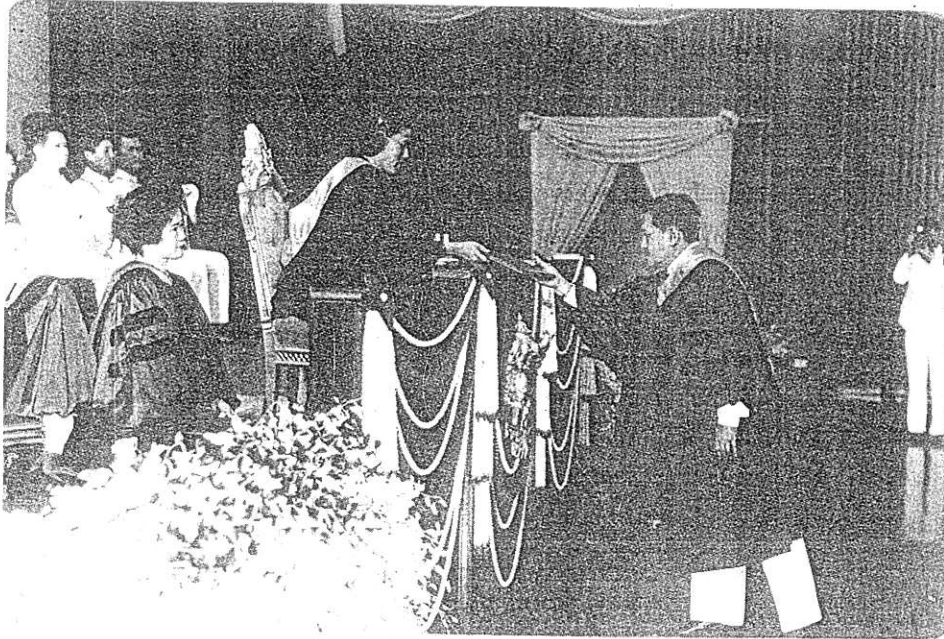
๑)

- ร้องเพลงเงี้ยวเวียงจันทน์ -

อเลนนดอ -

พสุธา ว่ากว้าง ช่างไพศาล
มหาสมุทร ว่าลึก นึกสุดใจ
ถึงฟ้าดิน ถิ่นกว้าง ทางวิถี
แต่หัวใจ ในร่าง ช่างน้อยนิด

บรรพตา ว่าตระหง่าน เกินขานไข
ไม่กว้างใหญ่ สูงลึก เท่านึกคิด
ไม่เกินที่ จะวัด คัดลิจิต
กลับมีพิษ เกินวัด ด้วยอัตรา

อาจารย์เสรี หวังในธรรม รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวรรณคดีไทย) เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

๒)

- ร้องเพลงมะตะแบ -

อเลนั้นตอ -

ลูกเอ๋ย ลูกรัก จงพักเพียร
ถึงเรือนร่าง โสกา อย่างนารี
ใช้จริต กิริยา เป็นอาวุธ
ความอ่อนแอ แม้นิด มีติดกาย

ทุกบทเรียน จดจำ นำวิถี
แต่ฤดี ต้องกล้า ยิ่งกว่าชาย
เป็นต้องถึง ที่สุด แห่งจุดหมาย
คือจุดพ่าย พลาดแพ้ แก่ไพร่

๓)

- ร้องเพลงเงินจาม -

ศุภยลิต -

ใครช่างว่า กุหลาบงาม เพราะหนามคม
ที่แท้นั้น ไม่งาม อร่ามเรือง
ประกอบด้วย แรงฤทธิ์ แลพิษสง
ต้องทำลาย ให้สิ้น จากดินแดน

แสนโง่ม เหลวไหล ไม่ได้เรื่อง
ก็คือเครื่อง ขัดขวาง สร้างเจ็บแค้น
แม้ใครหลง คงช้า ระกำแสน
มิให้แล่น มาดำ ข้ำไถกาย

อาจารย์เสรี ยังเป็นผู้มีปฏิภาณกวีสูง คือ นอกจากจะสามารถแต่งคำประพันธ์ได้เป็นเลิศแล้ว ยังสามารถแต่งได้รวดเร็วและฉับไวอีกด้วย ด้วยเหตุที่อาจารย์เสรี หวังในธรรม เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางด้านอักษรศาสตร์ และมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย

ศิลปากร และประเทศชาติดังกล่าว สภามหาวิทยาลัยศิลปากร จึงเห็นสมควรให้อาจารย์เสรี หวังในธรรม ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวรรณคดีไทย) ประจำปีการศึกษา ๒๕๓๒

ผลงานทางวิชาการ (ถึง มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๓)

ประพันธ์วรรณคดีบทละคร บทขับร้อง บทอวยพร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ผลงานการประพันธ์ วรรณคดีบทละคร

เสรี หวังในธรรม. รดเสน ตอนป่าไถ่อาศรม ในบทละครเรื่องรดเสน. พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๕๐๐.

_____ . สุวรรณหงส์ ฉากกุ่มภณห์ถวายน้า ในบทละครนอกเรื่องสุวรรณหงส์ ตอนกุ่มภณห์ถวายน้า. พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๕๐๒.

_____ . บทโขน องค์ที่ ๓ เสียพิธิ. ในบทโขน ชุติพรหมาสตร์, พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๕๐๓.

_____ . โขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอนท้าวมหาชมพู์พระนาง. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๑๙.

_____ . โขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุติมารชื้อชื่อพิณก. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๖.

_____ . บทละครนอกเรื่องโกมินทร์ ตอนโกมินทร์คะนอง. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๖.

_____ . โขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุติหนุมาณชาญสมร. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๘.

_____ . บทนาฏยาริธาน ชุติขวัญวรรณคดีไทย. พระนคร : โรงละครแห่งชาติ, ๒๕๒๘.

_____ . บทร้องระบำ อสุรพงศ์ ในสูจิบัตรรายการศรีสุนทรนาฏกรรม, หน้า ๓๑-๔๙, พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๕๒๘.

_____ . บทละครพันทางเรื่องราชาธิราช ตอนขอดูตัวสมีงพระราม. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

_____ . บทประกอบการแสดงละครเทพนิยายเรื่องพระสมุทรเทวี, กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

_____ . บทโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอนประหารสีดา, กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

_____ . บทประกอบการแสดงละครเรื่องตำนานวันสงกรานต์, กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

_____ . ละครพันทางเรื่องราชาธิราช ตอนสังจะสมิงนครินทร์ กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒

_____ . บทละครเสภา ตอนพระยาครูหลักกาภิ, กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.

_____ . บทประกอบการแสดงรำเบิกโรง “นุญฉายเพลงปี่” กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.

_____ . บทละครนอกเรื่องพระอภัยมณี ตอนเพลงปี่พิฆาต, กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.

_____ . บทประกอบการแสดงละครนอกเรื่อง เสือโคหรือคาวี ตอนกำเนิดพลวิชัยและคาวี, ๒๕๓๓.

_____ . บทละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศของยาขอบตอนต้นเรื่อง “สามขุนพลตองอู” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

เสรี หวังในธรรม . บทละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศของยาขอบตอนต้นเรื่อง (ตอนที่ ๒) “สามราชวงศ์
หรือเลาซีเข้าวัง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

- _____ . บทละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศของยาขอบตอนที่ ๑ “น่านมเลาซี”
เสรี หวังในธรรม ทอดความเป็นกลอนบทละคร, กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.
- _____ . ตอนที่ ๒ “บ้านขุนวัง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.
- _____ . ตอนที่ ๓ “จะเด็ดบวช” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.
- _____ . ตอนที่ ๔ “เข้าดงกะเหรี่ยง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.
- _____ . ตอนที่ ๕ “สามแผลแค้น” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.
- _____ . ตอนที่ ๖ “กลับดองอุ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.
- _____ . ตอนที่ ๗ “ไปเมืองแปร” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๘ “พิณพิศवास” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๙ “ความลับมั่งนงาย” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๐ “ศัตรูเก่า” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๑ “นาคะตะเซโบ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๒ “มั่งตราแตกทัพ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๓ “ใจจะเด็ด” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๔ “หนี้บุญคุณ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๕ “แม่ทัพคนใหม่” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๖ “แปรสะเทือน” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๗ “พิณเพชฌฆาต” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๘ “ช้างเผือกของใคร” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๑๙ “ยลพัศตร์ตะละแม่” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๐ “เหยียบหงสาวดี” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๑ “มั่งเมาะตะมะ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๒ “หงสาวดีลั่นกลองรบ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๓ “เข้าใจเมืองเคื่องใจมิตร” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๔ “แผลกลางแสงหน้า” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๕ “เขยเถื่อนเยื่อนแปร” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๖ “น้ำจันทน์น้ำใจ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๗ “แม่ผู้ให้นม” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๘ “เกลือกเป็นหนอน” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.
- _____ . ตอนที่ ๒๙ “สี่กพระ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

- เสรี หวังในธรรม . ตอนที่ ๓๐ “มังกรดำต้องทวน” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๑ “สอพิณยาพลาตเชิง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๒ “พิณยกรรมเรือนร่าง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๓ “แปรคีนแปร” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๔ “ตองอูมาตุภูมิ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๕ “บรรณาการพิเศษ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๖ “ฤทธิ์ลางนางสนม” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๗ “นางสนมเข้าวัง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๘ “เสน่หานางสนม” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๓๙ “ตะเลงเจ้าเล่ห์” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๔๐ “ขอแลกเชลย” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.
- _____ . ตอนที่ ๔๑ “ความจงรักภักดีของศิษย์” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๒ “รอยร้าวแห่งมิตร” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๓ “วันประลอง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๔ “เชลยหนี” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๕ “โค่นต้นโพธิ์” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๖ “อุบายขัดทอด” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๗ “รวกลองรบ” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๘ “กำแพงหงสาวดี” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๔๙ “สิ้นควีนศึกหงสาวดี” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . ตอนที่ ๕๐ “ทิ้งหงสาวดี” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๓.
- _____ . ตอนที่ ๕๑ “เชลยผู้สูงศักดิ์” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๓.
- _____ . ตอนที่ ๕๒ “แลกปิ่นเมือง” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๓.
- _____ . ตอนที่ ๕๓ “กรรมคู่กรรม” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๓.
- _____ . ตอนที่ ๕๔ “แม่จิวติเย็น” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๓.
- _____ . บทละครพันทางเรื่องพม่าเสียเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสรี หวังในธรรม
ถอดความเป็นกลอนบทละคร ตอนที่ ๑ กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . บทละครพันทางเรื่องพม่าเสียเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ตอน “นางพญา
แสนกล” กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.
- _____ . บทละครพันทางเรื่องพม่าเสียเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ตอน “วันประหาร”
กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.

_____ : บทละครพันทางเรื่องพม่าเสียเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ตอน “พม่าเสียเมือง”
กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.

ฯลฯ

๒. บทขับร้องประกอบการแสดงและบทอวยพร

_____ เสรี หวังในธรรม . บทขับร้องรำโคมถวายพระพร. เนื่องในมงคลวโรกาสวันพระราชสมภพ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, กรมศิลปากรร่วมกับชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดแสดงถวายทอดพระเนตรหน้าพระที่นั่ง ณ บริเวณโบราณสถานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๔.

_____ . บทอวยพร. กรมศิลปากรจัดแสดงเนื่องในโอกาส ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐบาลไทย จัดงานเลี้ยงรับรองเป็นเกียรติแก่ ฯพณฯ เจ้าจื้อ หยาง นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และคณะผู้มาเยี่ยมเยือนเมืองไทยในฐานะแขกของรัฐบาลไทย ณ ทำเนียบรัฐบาล, วันศุกร์ที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๒๔.

_____ . บทอวยพร. กรมศิลปากรจัดแสดงเนื่องในโอกาส พลเอกเสริม ณ นคร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และคุณหญิงแสงเดือน ณ นคร จัดเลี้ยงรับรองเพื่อเป็นเกียรติแก่ ผู้บัญชาการทหารมาเลเซีย พลเอกตันตริ ดาโต๊ะ กาสรีและภริยา ณ ห้องรับรองกองบัญชาการทหารสูงสุด วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๔.

_____ . บทขับร้องรำถวายพระพร. เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงเจริญพระชนมายุเสมอด้วยสมเด็จพระบรมอัยกาธิราชเจ้า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ในวันที่ ๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๘, กรมศิลปากร จัดแสดงเพื่อเฉลิมพระเกียรติและเฉลิมฉลองในรายการ “สถิติในหัตถ์ราชภูรี” ณ โรงละครแห่งชาติ ในวันที่ ๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๘.

_____ . บทรำบายศรีอวยพรและแสดงความยินดี. เนื่องในมงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายทหารพิเศษ และพระราชทานยศนายพลแต่ นายทหารม้าที่ ๒ ณ กองพลทหารม้าที่ ๒, วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๘.

_____ . บทขับร้องรำอวยพร. กรมศิลปากรจัดแสดงเนื่องในโอกาส ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จัดงานเลี้ยงรับรองแก่ ฯพณฯ รัฐมนตรีต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กระทรวงการต่างประเทศ, วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๘.

_____ . บทเสภา-ขับร้อง และรำถวายพระพรเฉลิมพระเกียรติ. เนื่องในวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเปิดงานสัปดาห์อนุรักษ์มรดกไทยปี ๒๕๒๙ ณ สังกัดศาลา, วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๒๙.

เสรี หวังในธรรม. บทรำถวายพระพร. เนื่องในมงคลโอกาสฉลองพระชนม์ ๗๒ พรรษา พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรณ์มงคลการ, วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๐.

..... บทขับร้องถวายพระพร. เนื่องในโอกาสขัตติยมงคลสมัย เฉลิมพระชนมพรรษาใน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๐, กรมศิลปากร ร่วมกับสำนัก เลขาธิการคณะรัฐมนตรี จัดบรรเลง ณ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๕, วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๐.

..... บทขับร้องรำถวายพระพร. เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดแสดงนาฏศิลป์หน้าพระที่นั่ง ในการพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำ แต่ประธานาธิบดีสาธารณรัฐอิสลามแห่งปากีสถาน และภริยา ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง, วันพุธที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๐.

..... ฟ้อนภูไทถวายพระพร. ของคณะลูกเสือชาวบ้าน, ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๐.

..... บทประกอบการแสดง "เทพชุมนุม". กรมศิลปากรจัดแสดงในงานสโมสรสันนิบาต ซึ่งรัฐบาลจัดเฉลิมพระเกียรติและถวายพระพรเนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ณ ทำเนียบรัฐบาล, วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๓๐.

..... บทขับร้องรำถวายพระพร "ประทีปพระพรชัย". สมาคมแม่บ้านห้วยเหล่าฯ จัดน้อมเกล้าฯ ถวายหม่อมถวายพระพร เนื่องในมหามงคลวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๕, ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๑.

..... บทรำถวายพระพร. เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา จัดแสดงในงานศิลปหัตถกรรมและอาชีวศึกษา ปี ๒๕๓๑ ณ หอประชุมใหญ่สวนอัมพร.

..... บทรำถวายอาศิรวาทราชสดุดี พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. กรมศิลปากร จัดแสดง ณ พระราชอุทยานพระบรมราชานุสรณ์ ร.๒ ณ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑.

..... บทร่ำอำนวยพรต้อนรับ. เนื่องในโอกาส ขณฯ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี และคุณหญิง ในนามรัฐบาลไทย จัดงานเลี้ยงรับรองเพื่อเป็นเกียรติแก่ ขณฯ เซอร์ดาวันดา ไคราม่า ยาวารา ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐแกมเบีย และเลดียาวารา ณ ทำเนียบรัฐบาล, วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๑.

..... บทขับร้องรำถวายพระพรหน้าพระที่นั่ง. เนื่องในมหามงคลวโรกาสทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ในการเปิดพระนครคีรี ณ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๒.

..... บทขับร้องถวายพระพร. เนื่องในมหามงคลวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๒.

เสรี หวังในธรรม. บทขับร้องรำอำนวยพร. เนื่องในมงคลโอกาสฉลองครบรอบ ๗๕ ปี กรมการทหาร
สื่อสารและอวยพรวันเกิด ผู้บัญชาการทหารบก ณ สโมสรกรมทหารสื่อสาร, วันที่ ๒๗
พฤษภาคม ๒๕๓๒.

..... . บทขับร้องรำถวายพระพร. กรมศิลปากรจัดแสดงเนื่องในโอกาส คณะรัฐบาล
แห่งประเทศไทยจัดงานเลี้ยงรับรองถวายแด่ กษัตริย์ฮุสเซ็น และพระราชินี แห่งจอร์แดน ณ
ทำเนียบรัฐบาล.

..... . บทสดุดีเกียรติคุณและอำนวยพรแด่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์. เนื่องในโอกาสที่รับ
สนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ทรงแต่งตั้งเป็นรัฐบุรุษและองคมนตรี.

..... . บทขับร้องรำถวายพระพร. เนื่องในมหามงคลวโรกาส สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา แสดงโดยสมาชิกมุขนิธิส่งเสริมกิจ
การเยาวชนในชุมชนแออัด ในพระราชูปถัมภ์.

..... . บทรำถวายพระพร. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ.

..... . เพลงศรีสุขหมามงคล.

..... . คำอาศิรวาทราชสดุดีและถวายพระพรชัยมงคล. เนื่องในมหามงคลวโรกาส
เฉลิมพระชนมพรรษาฯ ของนายกสมาคมชาวเหนือ.

..... . บทอาศิรวาทถวายพระพร สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องใน
วโรกาสเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ ของสมาคมแม่บ้าน บก. สส. พบ. ทร. ทอ. และ ตร.

..... . บทขับร้องรำถวายพระพรชัยมงคล. เนื่องในวโรกาสฉลองพระชนมายุ ๘๐ พรรษา
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี กรมศิลปากรร่วมกับกองกิจการพลเรือน ทหารบก
จัดแสดง ณ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๕.

..... . ระบำ “หกไมตรี ศรีอาเชียน”

..... . บทร้อง-รำถวายพระพร. เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ของคนไทยในแคนาดา.

..... . คำถวายพระพร ของบริษัท คลอสเตอร์แห่งประเทศไทย.

..... . ระบำวันจักรี.

..... . บทขับร้องระบำ มิตรภาพร่วมใจไทย-จอร์แดน.

ฯลฯ

๓. เพลงไทยสากล

เสรี หวังในธรรม. ตันรัก. กรมศิลปากร, เมษายน ๒๕๑๑.

..... . เจ้าสาว. กรมศิลปากร, เมษายน ๒๕๑๑.

..... . เราคือคนไทย. กรมศิลปากร, พฤษภาคม ๒๕๑๔

..... . ศิลปากร. กรมศิลปากร, ๒๕๒๐.

- าร เสรี หวังในธรรม . สติในหทัยราษฎร์. กรมศิลปากร, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑.
- ๗ _____ . สมเด็จพระมิ่งแม่. กรมศิลปากร, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๑.
- _____ . กล่อมพระขวัญ. กรมศิลปากร, ๗ ธันวาคม ๒๕๒๒.
- าล _____ . สมเด็จพระปิยะชาติ. กรมศิลปากร, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- ณ _____ . มหาชีวิตราลงกรณ์. กรมศิลปากร, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๓.
- _____ . อย่างร้องไห้. กรมศิลปากร, ๓ มกราคม ๒๕๒๔.
- รับ _____ . มิตร์มณีใจไทย-มาเลเซีย. กรมศิลปากร, ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๔.
- _____ . มาเลเซีย-ไทยไมตรี. กรมศิลปากร, ๑๗ สิงหาคม ๒๕๒๔.
- ชช _____ . มิตร์ไมตรีเกาหลี-ไทย. กรมศิลปากร, ๑๙ มิถุนายน ๒๕๒๔.
- กิจ _____ . มิตร์ไมตรีญี่ปุ่น-ไทย. กรมศิลปากร, ๑๘ มกราคม ๒๕๒๔.
- _____ . นาคมาตา. กรมศิลปากร, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๔.
- _____ . ค่ายเสนาณรงค์. กรมศิลปากร, ๙ ตุลาคม ๒๕๒๔.
- _____ . เพื่อผู้มีดนตรีการ. กรมศิลปากร, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๔.
- าส _____ . ลายสือไทย. กรมศิลปากร, ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๕.
- _____ . ลายลักษณ์อักษรไทย. กรมศิลปากร, ๒๑ มีนาคม ๒๕๒๕.
- งใน _____ . รัตนโกสินทร์จินตนา. กรมศิลปากร, ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๕.
- _____ . วิญญาณนาค. กรมศิลปากร. มกราคม ๒๕๒๕.
- รชา _____ . ชาติพลี. กรมศิลปากร, ๓๑ มกราคม ๒๕๒๗.
- รบก _____ . บรมราชชนนีศรีนครินทร์. กรมศิลปากร, ๙ ตุลาคม ๒๕๒๗.
- _____ . สวัสดิ์. กรมศิลปากร, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๗.
- _____ . ข้าราชการพลเรือน. กรมศิลปากร, ๒๕๒๗.
- รอบ _____ . มหาเวสสันดร. กรมศิลปากร, ๒๕๒๘.
- _____ . รอยเบื้องยุคลบาท. กรมศิลปากร, ๒๕๒๘.

ฯล

๔. วีรทัศน์

- เสรี หวังในธรรม . สิ่งควรรู้ก่อนดูโขน, กรมศิลปากร,
- _____ . คูละครไทยอย่างไรให้สนุก, ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย.
- _____ . การละเล่นพื้นบ้านไทย, ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย.

ฯล